

K e r t é s z T i b o r

Tájékoztató a bloomingtoni egyetemen végzett munkáról

Két évig tanítottam az Egyesült Államokban a bloomingtoni egyetemen. Ennek a munkának részben nyelvtanári, részben kultúrpolitikai, illetve kimondottan politikai kérdéseiről szeretnék szólni. Külföldön tanító lektoraink figyelmét szeretném felhívni arra, hogy a magyarul tanuló, illetve a magyarul tanulni kívánó diákok esetében bizonyos országokban - értem ezen az USA-t, illetve a környező országok magyarulakta területén élő hallgatókat - jelentkezik egy olyan sajátosság, amellyel máshol valószínűleg sehol nem találkozunk. Az első szemeszteremben voltak olyan hallgatóim, akik magyarul semmit sem tudtak, azonban olyan környezetben nőttek fel - Chicago környékén -, ahol a magyar emigrációnak igen nagy része található (tudomásom szerint az USA magyar származású emigránsainak 30 %-a ezen a területen él) -, tehát ha magyarul nem is beszél, de a magyar hangokat ismeri. Azonkívül néhány mondatot, fordulatot, szót hallott. Ezek nagy része a már ismert módon keveredik az angollal. Tehát ha egy magyar-angol keveréknyelvről is van szó, a hallgató számára nem teljesen ismeretlen a magyar nyelv. Ez a legelső órától kezdve különleges problémát jelent a nyelvtanár számára, amelyet ha figyelmen kívül hagy, és azonos módszertani eszközökkel közeledik feléjük, mint a tisztán amerikai származású, amerikai születésű hallgatókhoz, ha együtt tanítja ezeket a diákokat, csaknem zsákutcába kerül.

Hozzászólásomban a fonetikai vonatkozásokat szeretném kiemelni. A zöngétlen zárhangok hehezés nélküli ejtése mindkét típusú hallgató számára megközelítőleg azonos problémát jelent, mivel az amerikai magyar emigráció elveszti a hehezés nélküli ejtést, illetve átveszi az amerikai aspirációt. A szibilánsoknál azonban a magyar származású hallgató kerül előnybe, hiszen ezt születőtől vagy nagyszüleitől már hallotta, tehát a hangot könnyebben

megszokja. A hosszú és rövid magánhangzók megkülönböztetésénél feltűnő a magyar származású diák előnye, aki - ismét hangsúlyozom - nem tanult magyarul, egy szó ismerete nélkül lépett be az első órára. Annak ellenére, hogy az angolban ismeretes a foot-food, hot-heat párok, az ^{olig}valószínűleg inkább az angol magánhangzórendszernek a magyarral szembeni divergenciájában található. További példákat is említhetnék, de talán le is zárom itt; mindössze jelezni szerettem volna a problémát.

Kultúrpolitikai és bizonyos mértékig politikai megjegyzésként az amerikai egyetemen használt Koutsky-féle magyar nyelvkönyv 400. oldalának idézésével kezdeném: You can't get anywhere you want in Hungary. - Magyarországon nem lehet akárhová menni. Három sorral lejjebb: It is very difficult to buy coffee in Hungary. - Nagyon nehéz Magyarországon kávéét vásárolni. A könyv kiadási éve 1969, a kiadó cég pedig a State Department. Remélem, hogy ez a könyv nem fog senkinek sem a kezébe kerülni, és angol nyelvterületen tanító kollégáimat megkíméli a sors, hogy ezt a könyvet valaha kezükbe kelljen venni. A Magyarországon kiadott könyvek különböző szempontból nem használhatók. Itt nem politikai vagy nyelvi problémáról van szó, hanem az amerikai egyetemeken folyó magyar nyelvtanítás intenzitásának nem felel meg ezeknek a könyveknek a beosztása. Az egyetlen megoldás - ezt választottam én - a magyar követségtől kapott kulturális anyagok hosszadalmas, meglehetősen fáradalmas előkészületek utáni nyelvi feldolgozása. Nem tudom, ezen a téren javul-e a helyzet.

Befejezésül az amerikai egyetemeken folyó magyar propagandáról szeretnék egy néhány szót szólni.

Vannak az amerikai egyetemeken magyart tanuló diákok között rendkívül tehetséges, a mai Magyarország iránt rendkívül érdeklődő baloldali diákok. Velük szemben egy kicsit bátrabb kultúrpolitikát lehetne folytatni, hiszen ezek a diákok várják, hogy Kelet-Európából kulturális anyagot kapjanak, megismerjék a valódi Magyarországot. Például a washingtoni magyar ^{nagy} követség filmellátása nem kielégítő. A mához közelebb álló, frissebb kiadású filmeket, anyagokat várnak az egyetemi tanszékek.